

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică” se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina”, „Ardeleana”, „Auraria”, „Beregsana”, „Berzovia”, „Bihoreana”, „Bistrițana”, „Bocșana”, „Brădetul”, „Cassa de păstrare”
„Miercurea”, „Cassa de păstrare” Seliște, „Chioreana”, „Cordiana”, „Corvineana”, „Crișana”, „Detunata”, „Doina”, „Economia”
„Cohalm”, „Economul”, „Făgețana”, „Fortuna”, „Furnica”, „Grănișorul”, „Hașegana”, „Hondoleana”, „Hunedoara”, „Iulia”, „Lipovana”,
„Lugoșana”, „Luceafărul”, „Mercur”, „Mielul”, „Munteana”, „Mureșana”, „Mureșanul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Olteana”, „Oraviceana”,
„Patria”, „Plugarul”, „Poporul”, „Racoșana”, „Sătmăreana”, „Sebeșanu”, „Selățeanu”, „Sentinela”, „Silvania”, „Someșana”, „Steaua”,
„Târnava”, „Ulpiana”, „Unirea”, „Victoria”, „Vlădeasa”, „Zărăndeanu” și „Zlăgheana”.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 12—, pe 1/2 an K 6—.

DIRECTOR
Dr. CORNEL DIACONOVICH.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Anul VII.

Sibiu, 23 Aprilie 1905.

Nr. 17.

Sarcinile hipotecare în Ungaria.

În luna trecută docentul privat dela universitatea din Budapesta Dr. Friedrich Fellner a ținut o conferință, al căreia obiect a fost chestiunea reducerii sarcinilor hipotecare, cari apasă proprietatea fonciară din Ungaria, pe calea conversiunii în împrumuturi mai ieftine cu intervențiunea statului.

O astfel de nizuință este justificată, după părerea conferențiarului, numai dacă de fapt proprietatea fonciară este atât de împovărată, încât fără intervențiunea statului straturi largi ale clasei proprietarilor fonciari, a populațiunii agricole sunt inevitabil ruinate, pierdute.

Mărimea sarcinilor hipotecare, cari apasă proprietatea fonciară în Ungaria poate fi fixată numai aproximativ.

Sarcinile hipotecare nouă intabulate în țările coroanei ungare s'a cifrat în anii 1899—1903 în calcul mediu cu K 666·627 mil. anual. În acelaș timp institutele de credit din Ungaria au licuidat în calcul mediu împrumuturi hipotecare în sumă de K 255·622 mil. anual. Detrăgând suma aceasta din totalul de K 666·627 mil. rezultă suma împrumuturilor nouă acordate de privați și alte persoane juridice (capitalii bisericești, casse orfanale, fundațiuni și institute de bani din străinătate etc.) Diferința se urcă la K 411·005 mil.

Conform statisticeii starea împrumuturilor hipotecare acordate de institutele de bani din Ungaria a fost la finea anului 1903 de K 2,280·936 mil.; a împrumuturilor acordate de privați și alte persoane morale de K 3,667·746 mil., total de K 5,948·682 mil. Din totalul acesta cad asupra edificiilor de tot soiul 30·89% sau K 1,837·547 mil.; rezultă deci ca sarcini, cari apasă exclusiv proprietatea fonciară K 4,111·135 mil.

Insemnătatea acestor 4 miliarde K poate fi judecată numai, dacă se va ști ce valoare reprezintă în totalitatea sa proprietatea fonciară ungară? Amăsurat unei statistice din 1893 realitățile hipotecate la institutele de bani din Ungaria au avut o extenziune de 7,476,079 jugere cat. în valoare de fl. 866,218,151,

prin urmare valoarea unui jugăr a fost în mediu fl. 115. Generalizând aceasta valoare asupra proprietății fonciare din întreaga țară, rezultă că întreg teritoriul cultivat în Ungaria, în extenziune de 53.565,775 jugere catastrale reprezintă o valoare de K 12,320.128,250.

După venitul curat catastral proprietatea fonciară din Ungaria reprezintă o valoare de K 14,506.506,000, iar după un calcul făcut pe baza competențelor erariale de ereditate o valoare de K 20,326.532,773.

Media de K 15,717.722,341 a acestor trei valori poate fi considerată drept adevărată valoare a proprietății fonciare ungare.

Făcând proporția dintre totalul sarcinilor hipotecare în sumă de K 4.111·135 mil. și dintre valoarea totală de K 15,717·722 mil., rezultă că în calcul mediu sarcinile hipotecare fac numai 26·17% a valorii proprietății fonciare. Adăugând la suma de K 4·111 miliarde capitalul de K 3·770 miliarde ce 'l reprezintă diferitele sarcini publice intabulate asupra proprietății fonciare, rezultă ca total al sarcinilor hipotecare și publice K 7·887 miliarde.

Prin urmare proprietatea fonciară din Ungaria este însărcinată parte cu împrumuturi, parte cu sarcini publice până la 50·23% adică până la jumătatea valorii ei.

Cercetând acum dacă sarcinile hipotecare au crescut în ultimii 10 ani și ce însemnătate este a se atribui acestei creșteri, rezultă că creșterea a fost dela K 2,273·490 mil. la K 4,111·135 mil. va să zică de K 1,837·645 mil. O însemnătate deosebită însă nu trebuie atribuită acestei creșteri, deoarece în acelaș timp a crescut și valoarea realităților hipotecate.

Creșterea sarcinilor hipotecare prin urmare încă nu însemnează creșterea datorțiilor.

Creșterea sarcinilor hipotecare este un simptom general, observat pretutindinea o urmare naturală a creșterii fondului de însărcinare, respective a faptului, că a crescut valoarea hipotecelor.

Cu dezvoltarea institutelor de credit împrumuturile hipotecare au devenit accesibile pentru straturile largi ale populațiunii. Aceste împrumuturi facilitează acvirea de realități prin intabularea restului

din prețul de cumpărare, din care împrejurare rezultă iarăși o creștere a valorii proprietății fonciare.

De aceea creșterea sarcinilor hipotecare nici decât nu este un simptom îngrijitor pentru populația rurală. Mai curând poate să devină periculos lucrul acesta pentru creditori, cari prin acordarea de credite prea mari își pot perde capitalurile plasate în împrumuturi hipotecare.

Creditorii sufer adeseori daune însemnate, prin aceea că în caz de vânzări pe cale execuțională, pretenziunile lor nu află acoperire suficientă. Sumele pierdute în modul acesta de creditorii hipotecari s'au urcat în anii 1892—1903 în calcul mediu la 6946 cazuri pe an la K 12'689 mil. prin urmare în ultimii 12 ani la K 151'790 mil.

În Ungaria — după părerea conferențiarului — nu poate fi vorbă despre o împovărare prea mare a proprietății fonciare, căci cazurile în cari creditorii sufar pagube la vânzarea hipotecilor reprezintă d'abia 1‰. Conform statisticei totalul de K 4112 miliarde al sarcinilor hipotecare se distribuie astfel:

împrumuturi sub K 1000	K 339.168,637
„ delă K 1000—20,000	„ 1,381.752,473
„ „ K 20,000—200,000	„ 1,477.130,805
„ preste K 200,000	„ 913.083,085

Numărul total al proprietăților mici se cifrează cu 2.771,111, din cari sunt însărcinate 1.587,754 sau 57·29%, pe când 1.183,357 sau 42·71% sunt libere de sarcini. Arealul proprietăților mici până la 100 jugere catastrale face după datele oficiale 22.664,125 jugere catastrale în valoare de K 5,212.748,750, față de cari sarcinile se cifrează cu K 1·720 miliarde. Detrăgând din cele 5·2 miliarde de sus 42% pentru proprietățile neînsărcinate și comparând valoarea de K 3·022 miliarde a proprietăților de fapt însărcinate cu sarcinile hipotecare de K 1·720 miliarde, rezultă ca cuotă de însărcinare efectivă a proprietăților mici 56·9%. Va să zică proprietatea mică este însărcinată abia cu ceva preste jumătate, deci absolut nu este prea însărcinată. Proprietatea singuraticilor poate să fie prea împovărată, a altora iarăși este mai puțin însărcinată, ba $\frac{2}{5}$ sunt preste tot libere de orice povară.

După toate acestea concluziunea este, că în Ungaria classa proprietarilor mici nu este prea încărcată cu datorii, deci lipsește condițiunea primordială a intervenției statului pentru ameliorarea situațiunii populațiunii rurale, pe calea converziunii împrumuturilor hipotecare în împrumuturi mai ieftine, lucru pe care de altcum l-ar putea eventual pretinde dela stat, cu același drept, și celelalte clase muncitoare.

Converziunea împrumuturilor mai scumpe, în împrumuturi mai ieftine în urma concurenței ce se desvoaltă între institutele de bani din țară pe terenul împrumuturilor hipotecare, se efectuează așazicând de sine. Mai cu scop și simplu ar fi a află oarecari modalități pentru reducerea cheltuielilor împreunate cu conversiunea împrumuturilor.

*

Efectele publice.

(Urmare)

Împrumuturile amortizabile formează a doua grupă principală a datoriiilor de stat consolidate. Pentru aceste împrumuturi se emit de regulă *obligațiuni*, pe cari statul se angajează să le amortizeze, să le plătească într'un interval de timp mai mult sau mai puțin îndepărtat. Amortizarea se face după nește planuri dinainte stabilite, numite — cum am mai spus — planuri de amortizare. Dar planurile de amortizare stabilesc ori numai suma anuală ori semestrală până la concurența căreia vor avea să se rescumpere obligațiuni, ori, și mai simplu, numai numărul obligațiunilor de rescumpărat. Că anume, cari dintre obligațiunile din circulațiune vor trebui rescumpărate, aceea se stabilește prin sortare.

E știut anume că obligațiunile sunt provăzute cu numeri curenți, căci dacă de ex. s'ar lua un împrumut de 50 mil. coroane, în obligațiuni de câte K 500—, atunci ar trebui să se emită 100,000 de bucăți de obligațiuni, cari ar fi provăzute cu numeri curenți dela 1—100,000. De cele mai multeori însă pentru ușurință, ca să nu fie atâți numeri curenți, precum și din alte considerații practice, obligațiunile se impart în grupe, numite serii și aceste apoi în numeri curenți. În exemplul nostru de mai sus am putea presupune 5000 de serii, fiecare cu câte 100 numeri curenți, sau 10,000 serii cu câte 50 numeri curenți etc. În cazul acesta ultim pe fiecare obligațiune am avea un număr de serie și un număr curent. Într'o roată de noroc se pun apoi atâtea ședuli prevăzute întocmai cu aceiași numeri ca ale obligațiunilor emise, roata din care apoi la fiecare termin când are să se facă amortizări, se sortează atâți numeri, respective atâtea serii, câte corespund planului de amortizare. Obligațiunile al căror număr s'a sortat se rescumpără de stat cu valoarea nominală. Rescumpărarea efectivă însă de cele mai multeori nu se face îndată, ci numai după trecerea unui timp anumit dela ziua sortării. La noi de regulă după trei sau șase luni dela sortare. Astfel dacă sortarea se întâmplă, zicem, la 1 Ianuarie, rescumpărarea va urmă numai după 1 Aprile sau după 1 Iulie a aceluși an.

Am amintit în cele precedente că obligațiunile se caracterizează prin aceea, că aduc o dobândă anuală fixă. Dobânda aceasta se stabilește atunci, când se ia împrumutul și se plătește pe baza cupoanelor respective, la efecte vinculate pe baza unor chitanțe, până atunci până când respectivele obligațiuni sunt în circulație, adică nu sunt sortate. Cu ziua sortării, dobânda se sistează. Uneori din suma dobânzei cupoanelor se subtrage o anumită dare către stat. Așa de. ex. la noi, la efectele împrumutului din 1860 dobânda nominală e 5%, din care însă se subtrage 20% dare, așa că dobânda faptică rămâne numai 4%.

Dar nu toate obligațiunile aduc dobândă anuală fixă. Sunt unele cari preste tot nu aduc dobândă, ori și dacă aduc, apoi de tot neînsemnată, așa că din acest punct de vedere, obligațiunile se pot împărți în două categorii și anume în obligațiuni cu și fără dobândă. Aceste din urmă însă. în schimb la amortizare se rescumpără cu o sumă mai mare ca valoarea nominală, deci cu un câștig numit premiu, de unde apoi și obligațiunile de natura aceasta se numesc: *obligațiuni cu premii*. La obligațiunile cu premii suma care ar fi să se plătească ca interese se întrebuintează pentru premii, cari pot fi mai mari și mai mici și cari se sortează între efectele, cari conform planului de amortizare au să fie rescumpărate.

De aceeaș natură ca obligațiunile cu premii sunt și *lozurile*, cari în esență nu sunt altceva decât obligațiuni amortizabile ce se rescumpără cu câștiguri mai mari sau mai mici, dar în tot cazul cu câștig. Câștigul cel mai mic se numește câștig minimal. Acesta se mărește din an în an și aceasta din cauză, că cu cât lozul se rescumpără mai târziu cu atât proprietarul său pierde mai multe interese, deci e firesc să i se deo o bonificație de premiu mai mare. Lozurile de regulă sunt fără dobândă; uneori însă aduc și oarecare dobândă mai mică.

Planurile de amortizare ale lozurilor pot fi diferite, așa de ex. la unele câștigurile sunt mai multe dar cu sume mai mici, la altele mai puține însă în sume mai mari. La unele amortizarea ține timp mai îndelungat, la altele timp mai puțin îndelungat. Însăși sortările se pot face în mai multe moduri. La unele se fac sortările deodată, adică deodată se sortează atât seriile cât și numerii curenți sau de câștig. La altele între aceste două sortări se lasă să treacă un anumit interval de timp. E interesant să se cunoască cum se fac aceste sortări. Să zicem că la emisiunea unor lozuri au fost 5000 de serii și fiecare serie cu 1—100 numerii curenți. Numerii celor cinci mii de serii se pun în o roată de noroc, din care la fiecare termin de amortizare se sortează atâți numerii de serii câți corespund conform planului de amortizare. Presupunem, ne aflăm la un termin, când are a se face o sortare de 260 de serii. Din roata de noroc a numerilor de serii se sortează 260 de numerii cari arată numărul seriilor ce vor lua parte la sortarea câștigurilor și cari se vor amortiza. Acești 260 de numerii de serii se pun apoi în o altă roată de noroc, care dacă sortarea câștigurilor nu se face imediat se pecetluiește și păstrează astfel până când se va face sortarea câștigurilor, de regulă trei luni după sortarea seriilor. În vremea aceasta în foile oficiale se publică numerii de serii sortați, ca publicul mare să știe cari serii vor lua parte la proximele trageri de câștiguri. Îndată lozurile cari cad în aceste serii se scumpesc foarte mult și sunt foarte căutate, căci au o probabilitate mare de a câștiga. Astfel de lozuri se numesc *lozuri cu serii*. La ziua sortării câștigurilor se pun în o altă roată de noroc 100 numerii dela 1—100 (câți numerii curenți conține

o serie) și apoi se despecetluiește roata de noroc cu numerii de serii, din care se sortează un număr și dacă ese, să zicem Nr. 9450, atunci acest număr arată seria care va căpăta câștigul cel mai mare. Acum se trage un număr și dintre cei 1—100 și dacă ese presupunem Nr. 13, aceasta însemnează că Nr. 13 din seria 9450 a câștigat câștigul cel mai mare. Ambii numerii se pun înapoi în roatele de noroc. Se repetază tragerea și dacă se sortează de ex. Nr. 745 de serie și 5 Nr. curent, aceasta iar însemnează că câștigul al doilea a fost câștigat de lozul Nr. 5 din seria 745 și așa se urmează mai departe până se sortează toate câștigurile cele mari. După sortarea câștigurilor celor mari, ceilalți numerii nesortati se rescumpără cu câștigul minimal, care, cum am zis, poate fi mai mare sau mai mic. La lozurile din 1864 de ex. a căror valoare nominală e 100 fl., rescumpărarea se face de prezent cu 200 fl. deci cu un câștig minimal de 100 fl. v. a. În caz când se sortează încă odată aceeași numerii de serie și câștig, atunci numărul de câștig deocamdată se reține, nu se pune înapoi și se trage un al doilea număr și numai după repetarea tragerii se pune apoi numărul de câștig înapoi în roata de noroc.

La alte lozuri, sortarea se face mai simplu. Se sortează numerii de serie și apoi imediat din aceștia se sortează câștigurile cele mai mari. Ceialalți numerii, cari se cuprind în seriile sortate se rescumpără cu câștigul minimal.

Sunt unele lozuri la cari sortările de amortizare se separă de sortările de câștig. Astfel de lozuri constau din două părți: din lozul propriu zis și din *cuponul de câștig sau de primă*. Dacă efectul se sortează la tragerea pentru amortizare, atunci proprietarul contra lozului propriu zis primește valoarea nominală a lozului. Își reține însă couponul de câștig cu care participă la tragerile de câștig. Dacă efectul s'a sortat la tragerea de câștig, suma câștigului se plătește pe baza couponului de prime dar proprietarului îi rămâne lozul cu care ia parte la tragerile de amortizare de mai târziu. Astfel întocmite sunt între altele lozurile Crucea roșie și Bazilica.

La altele, dacă lozul se sortează spre amortizare, proprietarul contra remiterii lozului însuși, capătă valoarea nominală, dar îndată și un *bilet de câștig* provăzut cu numărul lozului, cu care ia parte la tragerile de câștiguri. Dacă se sortează acest bilet, proprietarul primește pe lângă suma cu care s'a sortat încă un nou bilet, cu care joacă la tragerile de mai târziu. Dacă însă lozul se sortează spre câștig, proprietarul primește suma câștigată și capătă un nou loz cu care joacă la ambele feluri de tragere. În consecință numărul lozurilor, cari participă la câștig rămâne constant până la urmă, pentru că în locul obligațiunilor sortate întră biletele de câștig. În sfârșit nu e exclusă posibilitatea să se facă și alte combinații de sortare.

În legătură cu lozurile trebuie să mai amintim încă câteva cuvinte despre *asigurarea lozurilor* și despre *promesse*. Am spus că lozurile în tot cazul se rescum-

pără cu câștig și că în cazul cel mai rău cu câștigul minimal. Lozurile însă având mare probabilitate de câștig au de regulă un curs mai mare ca valoarea câștigului celui mai mic. Proprietarul lozului poate fi expus însă să i-se rescumpere lozul numai cu câștigul cel mai mic și astfel să peardă diferența până la cursul lozului. În contra unei eventuale pierderi de natura aceasta se poate asigura plătiind o mică taxă, — depinde dela pierderea presuntivă și probabilitatea ei — la bănci cari se ocupă cu astfel de afaceri și cari se obligă ca în caz când lozul ar rămâne să fie rescumpărat cu un câștig minimal, să-l schimbe cu un altul nesortat încă. În această procedură constă asigurarea lozurilor.

Sunt unele case de bancă, cari pentru sume mici cedează eventualele câștiguri, ce le ar putea avea lozurile din proprietatea lor, altor persoane, bine înțeles numai pentru o singură tragere. Să presupunem că în proprietatea unei case de bancă se află lozul Nr. de serie 463 și Nr. crt. 72 și că incurând are să urmeze o nouă tragere, la care eventual acest loz încă poate fi sortat. În vederea acestei eventualități proprietarul lozului edă un document, în care stabilește precis lozul cu numărul său de serie și curent și în care se obligă că dacă lozul se va sorta — contra unui preț învoit, care de regulă e ceva mai mare ca cursul — îl va cedă aceluia ce va cumpără și prezentă acest document. Un astfel de document se numește *promessă*. Proprietarul ei riscă o sumă neînsemnată de 5—10 cor. ca să-și procure speranța de câștig la o singură tragere. Căci dacă lozul se sortează, proprietarul promesei se prezintă cu ea la cel dela care a cumpărat-o și contra prețului învoit câpătă lozul original, cu care-și ridică câștigul. Dacă lozul nu s'a sortat, *promessa* își perde valoarea și proprietarul lozului poate emite o altă *promessă*, valabilă pentru tragerea următoare.

Priorități și scrisuri fonciare.

Afară de efectele publice, cari au de bază împrumuturile de stat mai obvin în circulația comercială și alte efecte, provenite din emisiunile diverselor instituțiuni și întreprinderi publice și private. Comitetele, orașele, corporațiunile, cu deosebire însă întreprinderile mari comerciale, industriale și financiare, toate deopotrivă apelează la creditul public, la bursă în prima linie pentru a-și putea aduna capitalurile necesare trebuințelor lor diverse și operațiunilor lor multiple. Iar când capitalurile interne nu sunt suficiente pentru a face față cererilor de credit, atunci se face apel la străinătate să importeze capitaluri cari să fie puse în producțiune.

Împrumuturile autorităților politice, ale comitatelor, orașelor și corporațiunilor se fac aproape în aceleași condițiuni și în acelaș mod ca împrumuturile de stat. Forma cea mai adoptată este cea a obligațiunilor și lozurilor, despre cari am vorbit în cele precedente.

În circulațiune însă foarte adeseori ne întâlnim cu așa-numitele *obligațiuni cu prioritate* sau simplu

priorități. Marile întreprinderi comerciale, industriale și de transport de multeori, pe lângă capitalul lor fundamental, au necesitate de capitaluri nouă, fie pentru a-și lărgi cercul afacerilor, fie pentru a-și întări afacerile avute. În astfel de cazuri ele se adresează publicului mare și-i cere împrumut capitalurile de cari au lipsă.

Spre scopul acesta emit până la concurența capitalului necesar obligațiuni cu un procent fix, pe cari le ofere publicului mare. Și pentru ca aceste obligațiuni să fie cât mai mult căutate, le emit cu așa-numitul drept de prioritate, ceea ce va să zică că proprietarii acestora atât la plătierea cupoanelor, cât și la plătierea sumei necesare pentru amortizare vor fi totdeauna preferiți față de acționarii și creditorii întreprinderii. Cu alte cuvinte, din venitul anual întâi se vor plăti cupoanele priorităților apoi se va lua suma necesară pentru amortizarea lor și numai după aceea se va stabili dividendă pentru acționari. Tot-așemenea în caz de disolvare a întreprinderii, din fondurile rămase mai întâi se vor răscumpără prioritățile ce mai sunt în circulație și numai după aceea vor urmă creditorii și acționarii cu pretenziunile lor. Prioritățile câteodată mai sunt garantate și prin hipotecarea realităților și imobiliilor respectivelor întreprinderi. În caz când se fac mai multe emisiuni acestea se înseamnă în ordine cronologică cu A, B, C... sau emisiunea întâia, a doua, a treia etc. În această ordine apoi se obsearvă și drepturile de preferință enumerate mai sus, așa că considerând această împrejurare, prioritățile emisiunii întâi vor fi totdeauna mai preferite și mai de valoare ca cele din emisiunea a doua, a treia ș. m. d.

Emisiunea priorităților se face ca și a obligațiunilor de regulă prin mijlocirea unui consorțiu și prin subscriere sau prin vânzare la bursă. Cursul cu care se emite mai totdeauna e sub pari. E și explicabil. Prin însuși faptul, că se acordă drepturi de prioritate se dovedește, că respectivele întreprinderi au necesitate ardentă de capital și că sub condițiuni mai favorabile nu poate câpătă credit din altă parte.

Prioritățile aduc o dobândă anuală fixă, care se plătește pe baza cupoanelor și care se stabilește atunci când se ia împrumutul. Înainte se obicinuiă ca pentru dobânda cupoanelor dela prioritățile întreprinderilor de transport, statul să garanteze un anumit procent, adecă în caz când întreprinderea nu eră în stare să realizeze un astfel de profit, încât să poată plăti cupoanele, atunci acelea să plăteau de stat. În timpul din urmă aceasta garanție s'a sistat.

Dobânda cupoanelor se plătește până când prioritățile sunt în circulațiune, deci nu s'au rescumpărat. Rescumpărarea se face pe baza planurilor de amortizare prin sortare. Prioritățile sortate se rescumpără totdeauna cel puțin cu valoarea nominală a lor. Poate obveni și cazuri când rescumpărarea să se facă cu un anumit procent peste valoarea nominală, adecă cu un anumit premiu. Așa de ex. prioritățile societății tran-

vaielor budapestane se rescumpără cu 5% peste valoarea nominală. Valoarea nominală a lor este de K 200— iar rescumpărarea se face cu K 210—.

În sfârșit trebuie să mai amintim și cazul, că la unele priorități, când acestea se rescumpără, proprietarii lor pe lângă valoarea nominală mai primesc și un *bilet* numit de *folosință*, care îi îndreptățește și pe viitor la o anumită parte din venitul întreprinderii, la supradividendă. Anume după ce se plătește dividendă, și se dotează fondurile, restul venitului anual se împarte între acționarii și proprietarii biletelor de folosință ca supradividendă. Am amintit acest caz deosebit, deși la priorități obvine rar de tot.

(Va urma).

JURISDICȚIUNE.

Terminul adunării generale. Statutele unei societăți pe acții sau asociațiuni trebuie să conțină necondiționat dispozițiuni și cu privire la timpul când este a se convoca adunarea generală.

(Tabla reg. din B.-Pesta 650/905).

*

Dacă statutele conțin dispozițiunea, că convocarea adunării generale trebuie publicată cel puțin cu 15 zile înainte de ținerea ei, atunci este evident, că la calcularea acelor 15 zile însași ziua adunării nu poate fi luată în considerare, ci publicarea va putea fi privită ca făcută în conformitate cu statutele numai, dacă de fapt a apărut cu 15 zile înainte de ziua adunării generale.

(Tabla reg. B.-Pesta 3394/904).

*

Umplerea cambiei contrar stipulațiunii. Cumpărătorul unor mărfuri în preț de K 58— a predat vânzătorului drept plată o cambie neumplută, pe care acesta mai târziu a umplut-o pentru suma de K 72 și a intentat pe baza ei proces contra cumpărătorului. În urma excepțiunii ridicate de acceptantul cambiei, tribunalul a calificat umplerea cambiei pentru o sumă mai mare decât cea stipulată drept falsificare de document privat și a judecat pe acuzat la 10 zile închisoare și amendă de K 60—, care sentință a fost ulterior aprobată și de tabla reg.

*

Plata prin cassa de păstrare poștală. Dacă proprietarul cambiei înștiințează pe debitor ca suma de plată să o trimeată, pe socoteala lui, cu asigurațiune poștală la cassa de păstrare poștală și, debitorul conformându-se acestei dorințe, banii au sosit la cassa de păstrare înainte de protestarea cambiei, atunci debitorul cambial nici în cazul acela nu poate fi considerat a fi fost în întârziere cu plata, când avizul cassei de păstrare poștale ar fi sosit la creditor mai târziu și în interval s'ar fi ridicat deja protestul.

(Curia reg. sub Nr. 324/904).

*

Statutele fondului de penziune. Dispozițiunile statutelor fondului de penziune creat la o întreprindere sunt obligatoare față de toți funcționarii întreprinderii, cari au acceptat acele dispozițiuni. În special este validă și aceea dispozițiune a statutelor, în sensul căreia funcționarul, care părăsește de bună voie serviciul întreprinderii, nu poate pretinde restituirea sumelor plătite de el la fondul de penziune.

(Tabla reg. din B.-Pesta Nr. 4/905).

AFACERI FINANCIARE.

Situațiunea.

Sibiu, 21 Aprilie 1905.

Contrar așteptărilor *situația pieței interne de bani* a rămas și după medio aproape neschimbată, și în urma cererilor intenzive de bani cu deosebire în cealaltă parte a monarhiei discountul staționar. Cambiile vienezee de prima bonitate s'au scontat cu $3\frac{1}{8}\%$, cambiile morilor dela $3\frac{1}{2}\%$ și cambiile de portofoliu dela $3\frac{3}{4}\%$ în sus.

Nealterată este piața de bani și în străinătate. În Berlin discountul privat este de $1\frac{3}{4}\%$ — $1\frac{7}{8}\%$, iar bani de zi se pot primi și cu 1% . Abundanța de bani are deja un caracter permanent. Londra asemenea dispune de mijloace abundante, discountul privat 2% , iar în Paris se oferă banii cu $1\frac{3}{4}\%$ — $1\frac{7}{8}\%$.

*

Conversiunea rentei române 5%. În ședința de Miercurea penultimă a camerei române ministrul de finanțe T. Ionescu a prezentat un proiect de lege, prin care guvernul este autorizat a converti în rentă de 4% titlurile de 5% ale emisiunilor din 1881 până 1888 și acelea din 1892 și 1893.

Conversiunea capitalului de 422 mil. Lei se va face de același grup de bănci, care a făcut toate împrumuturile române, în frunte cu Disconto-Gesellschaft (Berlin) și din care fac parte: Casa Bleichröder, Comptoir d'Escompte din Paris, Banque de Paris et de Pays-Bas, Banca Națională a României și Banca generală Română.

Noua rentă de 4% amortibilă în 40 ani a fost luată de consorțiul de sus cu cursul de $87\frac{1}{2}$ suta, fără comision și timbru. Din totalul sumei de 521 mil. Lei, ce se va emite, 250 mil. Lei se iau ferm, 231 mil. cu opțiune, iar restul de 40 mil. rămâne la dispoziția tezaurului și se va emite tot cu $87\frac{1}{2}$.

Prin această operațiune statul român realizează o economie de 5 milioane Lei la an și unificarea rentelor române este aproape completă, căci cu tipul de 5% nu rămân decât titlurile împrumutului intern de 6 mil. din 1894 și ultima emisiune de 185 milioane din 1903, care nu poate fi convertită înainte de anul 1913.

†

AGRICULTURA.

Situațiunea agricolă.

În *Ungaria*. Ministrul de agricultură ungar prezintă pe baza rapoartelor intrate dela referenții agricoli din țară până la 15 Aprilie a. c. următorul expozeu asupra stării sămănăturilor și împrejurărilor agricole ale Ungariei:

În prima decadă a lunii Aprilie timpul a fost capricios și nefavorabil. A domnit mai mult timp uscat, rece și cu vânt; la 7 și 8 Aprilie a nins în multe locuri și la 9 a l. c. a fost ger strașnic, care a pricinuit pagube mari în toată țara. Prin acest timp a suferit simțitor nu numai florile pomilor, ci parțial și viile și în multe locuri și sămănăturile de toamnă, plantele de nutreț și sămănăturile de primăvară deja răsărite...

Din norocire în decada a doua a lunii Aprilie timpul a devenit mai favorabil, pornindu-se ploii și prin ele favorizându-se dezvoltarea plantelor. Această schimbare favorabilă a timpului dă agriculturii speranțe mai bune. Lipsa de nutreț și de paie a devenit calamitate, cu atât mai mult, că pentru vite nu sunt prospecte de pășuni corespunzătoare. Plângerile în această privință sunt generale, și prisosuri nu se observă nicăieri, pentru a se putea suplini lipsele. În chestia nutrețului speranțele se razimă pe un timp favorabil. După ploile actuale ar fi de dorit un timp cald... pe urma căruia vitele expuse atât de mult s'ar putea doară mântui. Din această cauză săcărilor de nutreț în unele locuri a trebuit să fie cosite. *Grâul de toamnă* a suferit din cauza timpului aspru și îndelung uscat, vântos și rece; cu toate aceste starea lui este îndeobște satisfăcătoare și bună... *Săcara și mestecăturile* (indoiturile), cari au iernat binișor și chiar bine și în prima jumătate a lunii Martie erau într'o stare mai favorabilă decât grâul, în unele locuri au dat îndărăt și... prospectele recoltei au scăzut în mod însemnat. De altfel situația se poate încă îmbunătăți urmând timp favorabil... *Orzului de iarnă* i-a stricat mult vântul, îndeosebi timpul nefavorabil din Aprilie; în unele locuri orzul este nimic, în altele e slab... Peste tot orzul de toamnă se arată foarte slab în toată țara. asemenea și *rapia de toamnă*. *Trifoiul și luțerna*, mai departe *măzărchia, mazărea* și alte *plante de nutreț* sămănate în toamnă au suferit mult din cauza iernei uscate și a timpului nefavorabil din Aprilie. Mult trifoi și multă luțernă au dejerat total; ceasta din urmă va da în genere o recoltă slabă. *Lucrările agricole de primăvară* au progresat foarte mult, în singuratic locuri ele s'au sfârșit. Orzul, ovăsul, plantele de nutreț, napii, parțial cucuruzul și cartofii în partea cea mai mare au fost sămănate... *Vile* au iernat bine, dar și lor l-a stricat mult timpul nefavorabil din Aprilie, și încă și mai mult *pomilor*...

În *Austria* situațiunea sămănăturilor la mijlocul lunii Aprilie era următoarea:

Iarna trecută a avut în cele mai multe provincii un curs normal... Sămănăturile au fost numai timp scurt acoperite cu zăpadă. Timpul din jumătatea a doua a lunii Martie a fost favorabil sămănăturilor de toamnă și pentru sămănatul primăverilor. Cu începutul lui Aprilie s'a pus o a doua iarnă cu jer și zăpadă, care însă nu a pricinuit pagube mari sămănăturilor. Zilele frumoase dela începutul decadei a doua a lui Aprilie au favorizat lucrările de primăvară ce mai erau restante. Timpul umed și rece dela mijlocul lui Aprilie cauzează nouă temeri asupra stricăciunii sămănăturilor.

Sămănăturile de toamnă au iernat destul de bine. *Săcărilor* dau prospecte de recoltele cele mai bune. *Grâul* se arată satisfăcător. *Sămănăturile de primăvară* s'au făcut în condiții bune în cele mai multe provincii. Situațiunea *rapiei* este puțin îmbucurătoare, asemenea și a *trifoiului*. *Hemeiul* a iernat bine în partea cea mai mare. *Vile* au iernat bine în provinciile din zona mijlocie; în regiunile mai joase au suferit de jer și mai ales în regiunile sudice. *Pomii* dau prospecte de o recoltă supramijlocie.

În *România* situațiunea sămănăturilor este multămitoare.

COMERCIU.

Comerțul universal în 1904. În general datele statistice asupra comerțului universal în 1904 arată puține schimbări față de anul premergător; cu toate acestea cifrele, ce le cuprind, ilustrează unele

aparițiuni interesante. Astfel este remarcabilă importanța, ce o câștigă în comerțul universal, an de an, Iaponia. Progresele Angliei și Germaniei continuă a se menține la nivelul egal, deși Anglia predominează și acum pretutindena în piețele universale.

Iată cifrele importului și exportului:

Import	Funți Sterlingi	
	1903	1904
Britania-mare	473.027,000	481.040,000
Germania	300.134,000	314.549,000
Statele-Unite	207.395,000	215.814,000
Franța	192.048,000	181.458,000
Belgia	101.689,000	104.758,000
Austro-Ungaria	78.213,000	85.211,000
Italia	74.478,000	74.325,000
Iaponia	32.102,000	37.588,000
Export	Funți Sterlingi	
	1903	1904
Britania-mare	290.800,000	300.818,000
Germania	250.732,000	258.625,000
Statele-Unite	303.677,000	297.031,000
Franța	170.090,000	179.020,000
Belgia	79.875,000	82.211,000
Austro-Ungaria	88.741,000	86.220,000
Italia	60.697,000	64.608,000
Iaponia	28.994,000	38.011,000

SOCIETĂȚI FINANCIARE ȘI COMERCIALE.

„*Brădetul*“, institut de credit și economii, soc. pe acții în Orlat, și-a ținut adunarea generală la 22 Martie 1905 sub prezidiul dlui Dr. George Prunaș, fiind notar dl Dion. P. Decei, iar verificători ai procesului verbal dnii Simion Loloiu și Ioan Stoia. Prezenți au fost 24 acționari, reprezentând 202 acțiuni cu 159 voturi.

Profitul net de K 7451.48 s'a distribuit astfel: Dividendă și supradividendă K 2500.—. Fondului de rezervă K 3304.02. Scopuri filantropice-culturale K 523.44. Tantieme oficialilor K 124.02. Fondului de penziuni K 1000.—.

Suma destinată spre scopuri filantropice-culturale s'a împărțit cum urmează: K 310.05 „Fondului de binefaceri“ care rămâne neatacabil până a ajunge suma de K 10,000.—. K 213.39 s'au dat: 1. „Mesei studenților“ din Blaj K 50.—. 2. „Mesei studenților“ din Brașov K 50.—. 3. Școalei com. din Orlat K 25.—. Școalelor confes. române din Gurăului K 35.—. Școalei confes. gr.-or. rom. din Sibiel K 25.—. Școalei confes. gr.-or. rom. din Mag K 8.—. Școalei confes. gr.-or. rom. din Săcel K 8.39. Dividenda s'a fixat cu 10% = K 5 de cupon și se plătește îndată după adunarea generală.

„*Olteana*“, casă de economii, soc. pe acții în Viștea inferioară și-a ținut adunarea generală la 7 Martie 1905, sub prezidiul dlui George Borzea, fiind notar dl Aurel Borzea, iar verificători ai procesului verbal dnii George Toma Popa și George Nic. Borzea. Au participat 43 acționari, reprezentând 212 acțiuni cu 212 voturi.

Împărțirea profitului net de K 7434.75 s'a hotărât astfel: Dividendă și supradividendă K 3200.—. Fondului de rezervă K 1184.08. Fondului de penziuni K 300.—. Scopuri filantropice-culturale K 585.17. Tantieme direcțiunii, comitetului de supraveghere și funcționarilor K 1209.74. Fondului de clădire K 435.66. La dispoziția direcțiunii K 320.10. Transpus pe 1905 K 200.—.

Suma destinată spre scopuri filantropice-culturale s'a distribuit cum urmează: Delegațiunea băncilor române K 37.17. Abonamente la ziare și reviste K 280.—. Masa studenților din Blaj, Cluj și Brașov K 120.—. Fondului de binefaceri K 148.—. Dividenda s'a fixat cu 8% = K 8 de cupon și se plătește cu începere dela 1 Maiu 1905. În direcțiune a fost ales în locul decedatului Dumitru G. Borzea cu totalitatea voturilor Nicolae Borzea din Viștea inf. Totodată s'a hotărât duplicarea capitalului social din fondul de rezervă.

*

„*Silvania*“, institut de credit și economii, soc. pe acți în Șimleu. Adunarea generală a acestui institut s'a ținut la 23 Martie 1905 sub prezidiul dlui Alimpiu Barboleviciu delegatul direcțiunii, fiind prezidentul G. Pop de Băsești bolnav; notari au fost dnii Gavril Trifu și Dr. Georgiu Pop, iar verificători ai procesului verbal dnii Georgiu Maior, Vasiliu Popp și Grațianu Florița. Prezenți au fost 28 acționari, reprezentând 1095 acțiuni cu 450 voturi.

Profitul net de K 60.604.33 s'a distribuit astfel: Dividendă și supradividendă K 27.000.—. Fondului de rezervă K 19.399.01. Scopuri filantropice-culturale K 2.542.76. Plata direcțiunii și comitetului de supraveghiere K 6.840.64. Aduas de plată directorului executiv K 1368.12. Aduas de plată oficialilor K 1.368.12. Fondului de penziune K 1.845.68. Remunerațiuni funcționarilor K 240.—.

Suma destinată spre scopuri filantropice-culturale s'a împărțit cum urmează: Fondului cultural K 962.28. Școlii de fete a Reun. fem. române, Selagiu K 600.—. Școlii de băieți gr.-cat., Șimleu 200.—. Școlii gr. cat. în Crasna K 50.—. Pentru ajutorarea orbilor K 50.—. Pentru masa universitarilor din Cluj K 100. Școlii săraci din Oradea-mare K 25.—. Iuristului Gavril Osianu K 200.—. La disp. dir. executiv K 355.48. Dividenda s'a fixat cu 9% = K 9 de cupon și se plătește îndată după adunarea generală. Totodată s'au modificat statutele, normativul serviciului și salarizării oficialilor și statutele fondului de penziuni și s'a decis înființarea unei a doua filiale.

„*Transilvania*“, banca gen. de asigurare din Sibiu în adunarea sa generală ținută la 16 crt. a ales membri în comitetul de supraveghiere pe dnii Dr. Cornel Diaconovich și Iosif Lissai.

Din registrul firmelor. „*Arieșana*“ în Turda. Șters: Dr. George Ilea și Silvestru Moldovan. — Inregistrat: Dr. Valeriu Moldovan.

„*Berzovia*“ în Jidovin. Șters: Trandafir Șest. — Inregistrat: Achim Șest.

„*Verendineana*“, societate comercială în Verendin, a încetat.

„*Macovișteana*“, asociațiune de conzum în licuindațiune în Macoviște, a încetat.

„*Patria*“ în Blaj. Șters: Dr. Vasile Hossu. — Inregistrat: Stefan Pop.

„*Minerva*“ institut tipografic societate pe acții în Orăștie. Șters: Aurel P. Barcianu și Petru Barițiu. — Inregistrat: Dr. Stefan Erdélyi și Petru Drăghiciu.

„*Sătămăreana*“ în Seini. Șters: Aurel Pelle. — Inregistrat: Alexe Pocol.

CRONICA.

Reforma protestului cambial. Este o veche și legitimă dorință atât a juriștilor, cât și a cercurilor comerciale și financiare, de a reduce cât se poate de mult formalitățile și cheltuielile împreunate cu ridicarea protestului cambial. Inițiativa a pornit în direcția aceasta din Germania și a aflat resunet și în Franța, Elveția și Austria, unde pe lângă juriști au început a se ocupa cu chestiunea aceasta și directorii marilor institute financiare, cari toți cad de acord, că facilitarea și ieftinirea protestului cambial ar fi de imens folos pentru circulațiunea comercială. Astfel s'a ivit ideea, ca cu dreptul de a putea ridica protestul cambial să se investească afară de notarii publici, încă și alte oficii publice, dintre cari ar putea veni în combinație, în prima linie, oficiile postale, cari au cel mai intim și mai mult contact cu publicul mare.

Cambia ar putea fi prezentată spre plată prin factorii poștali, cari în caz de neplată, ar notă protestul pe înșas cambia, cu ajutorul unei stampilii ori pe altă cale. Aceasta ar fi nu numai o procedură mai simplă pentru ridicarea protestului, ci și mai puțin costisitoare, căci poșta s'ar putea îngriji de incassarea sumei cambiale ev. de ridicarea protestului pe lângă niște taxe de tot minimale. Comercianții și băncile de altă parte n'ar trebui să-și țină pentru incassarea cambiilor incassanți speciali, ci ar încredința lucrul acesta organelor postale, cari ar manipula cambiile de incasso analog cu „mandatele poștale“. („Postai megbi-zás“, „Post-Auftrag“).

SUMAR.

Sarcinile hipotecare în Ungaria. — Efectele publice. — Jurisdicțiune: Termenul adunării generale. Umplerea cambiei contrar stipulațiunii. Plata prin cassa de păstrare poștală. Statutele fondului de penziune. — **Afaceri financiare:** Situațiunea. Conversiunea rentei române 5%. — **Agricultură:** Situațiunea agricolă. — **Comerțiu:** Comerțul universal în 1904. — **Societăți financiare și comerciale:** „Brădetul“, „Olteana“, „Silvania“, „Transilvania“. Din registrul firmelor. — **Cronică:** Reforma protestului cambial.

Bursa de mărfuri din Budapesta.

Cursul din 19 Aprilie 1905.

Grâu de Bănat	per 100 kg. vinde	18-10—18-75
„ „ Tisa	„ „ „ „	18-45—18-85
„ „ Pesta	„ „ „ „	18-35—18-70
„ „ Alba-reg.	„ „ „ „	18-35—18-75
„ „ Bacica	„ „ „ „	18—18-65
Secară	„ „ „ „	14-45—14-65
Orz	„ „ „ „	14-35—15—
Ovės	„ „ „ „	14-40—15—
Porumb	„ „ „ „	15-40—15-80
Rapiță	„ „ „ „	— — — —
Untură de porc B.-Pesta	„ „ „ „	140—
Slănină (elisă)	„ „ „ „	116—120—

Bursa de București.

Cursul din 3 Aprilie 1905.

Renta amort. 1881 de 5%	vinde Lei	104 ¹ / ₈
„ „ 1892 5%	„ „	102 ³ / ₄
„ „ 274 mil. 4%	„ „	94 ¹ / ₂
„ „ 1898 4%	„ „	94
Fonciare rurale 5%	„ „	102 ³ / ₄
„ „ 4%	„ „	94 ¹ / ₄
Seris. fonc. urb. București 5%	„ „	95 ¹ / ₄
„ „ Iași	„ „	91 ¹ / ₂

Bursa de efecte din Viena și Budapesta.

Cursul din 19 Aprilie 1905.

%	V A L O R I	Viena vinde	Bpesta vinde
	Datoria publică comună.	v cor	p. 100 k
4	Renta unit. în hârtie, Mai, Nov., 16% dare	100 65	100 60
4-2	" " arg. Febr. Aug. 16% " "	100 45	101 -
5	Losuri din 1860 à fl. 500— " 20% " "	161 75	163 -
5	" " 1860 à fl. 100— " 20% " "	197 50	198 -
—	" " 1864 à fl. 100— " 20% " "	292 -	291 -
	Datoria publică austriacă.		
1	Renta austr. aur., scut. de dare	120 -	120 50
4	" " Cor.	100 65	101 -
3 1/2	" " de invest.	93 65	—
	Datoria publică ungară.		
4	Renta ung. aur, scut. de dare	118 70	119 -
4	" " Cor. " " "	98 25	98 45
3 1/2	" " " " " " " " " " " "	89 95	90 25
—	Impr. ung. cu premii à 100 fl. " " "	229 25	229 50
4	" p. regul. Tisei sc. de dare	170 85	173 -
4 1/2	Oblig. de regulii croat-slav. " " "	102 50	102 50
3	Impr. p. regul. Porților de fier " " "	84 50	84 -
4	Oblig. rurale croato-slavone " " "	99 15	99 50
1	" " ungare " " "	98 85	99 -
	Alte datorii publice.		
5	Los. p. regularea Dunării, à 100 fl.	281 75	—
4	Obl. Soc. Temeș-Bega	98 65	99 -
5	Imp. cu prem. al orașului Viena	104 65	—
4 1/2	" " " " " " " " " " " " " " " "	98 25	98 50
2	" " " " " " " " " " " " " " " "	114 50	—
—	Oblig. cu premii a C. fer. turc. à 400 fr.	145 -	—
—	Impr. bulgar 1889	117 10	117 -
	Scrisuri fonciare și a. a.		
4	Inst. de Cred. fonc. austr.	100 70	—
3	" " " " " " " " " " " " " " " "	319 -	—
—	Banca austro-ungară 40 1/2 ani	102 10	—
4	" " " " " " " " " " " " " " " "	—	102 45
4 1/2	Banca comer. ung. Pesta	101 15	101 25
4	" " " " " " " " " " " " " " " "	99 50	99 50
4 1/2	Obl. com. ale Băncii com. ung., Pesta, repl. 110% în fl.	108 60	108 75
4	Obl. com. ale Băncii com. ung., Pesta, 50 1/2 ani	100 50	101 -
4	" " " " " " " " " " " " " " " "	98 75	98 75
4	Inst. de credit fonciar ungar	100 35	100 30
3 1/2	" " " " " " " " " " " " " " " "	99 80	100 25
4 1/2	Banca "hipotecară" ungară	101 -	101 25
4	" " " " " " " " " " " " " " " "	101 -	99 50
4	" " " " " " " " " " " " " " " "	286 -	141 -
4 0/0	Cassa de păstrare regn. Pesta 50 ani	—	99 50
5	" " " " " " " " " " " " " " " "	—	102 50
4 1/2	" " " " " " " " " " " " " " " "	—	102 -
4 1/2	Cassa de păstrare Sibiiu, em. IV.	—	102 50
5	" " " " " " " " " " " " " " " "	—	103 50
4 1/2	" " " " " " " " " " " " " " " "	—	102 -
4 1/2	Inst. de credit fonciar Sibiiu, em. VI.	—	101 75
4	" " " " " " " " " " " " " " " "	—	99 50
	Lozuri.		
	Basilica, à fl. 5—	29 40	29 50
	Credit, à fl. 100—	495 50	498 -
	Clary, à fl. 40— v. c.	168 -	—
	Buda, à fl. 40—	175 -	178 -
	Pálffy, à fl. 40—	185 -	184 -
	Crucea roșie austriacă, a fl. 10—	59 -	61 -
	" " " " " " " " " " " " " " " "	40 -	40 -
	Rudolf, à fl. 10—	69 -	—
	Salm, à fl. 40— v. c.	227 -	—
	Salzburg, à fl. 20—	81 -	—
	Impr. cu prem. al oraș. Viena, 1874	549 -	—
	Sanatorium Regina Elisabeta K 5—	—	14 50
	" " " " " " " " " " " " " " " "	—	14 -
	Valute.		
	Galbini austr. sau ung	11 34	11 40
	" c. reg.	11 30	11 33
	Napoleon'd'or (20 frei sau 8 fl. aur)	19 09	19 10
	20 Marce germ. aur	23 50	23 51
	Ruble rusești de hârtie per bucată	—	2 53
	Bilete germ. 100 M.	117 37	117 42
	" franc. 100 Fr.	—	95 65
	" ital. 100 Lire	95 55	95 75
	Ruble, bilete, 100	253 25	—
	Lei românești, 100	—	94 40

Prețul per bucată

Au apărut

„BIBLIOTECA BĂNCILOR ROMÂNE“

Nr. 1.

Studii de contabilitate

(principiile fundamentale ale contabilității în partidă dublă)

de

Ioan I. Lăpădatu,

Banca Austro-Ungară

(un studiu amănunțit despre trecutul, organizația, operațiunile și importanța băncii noastre de emisiune)

de

Ioan I. Lăpădatu.

Se pot comandă dela administrația »Revistei Economice« cea dintâi cu prețul de 50 fl., cea din urmă cu prețul de K 1—

Medalia de aur dela Exponiția științifică din Bucuresci, 1903.

Enciclopedia Română

publicată din îndrăzneață și sub auspiciile

ASOCIAȚIUNII

pentru

literatură română și cultură poporului român

Dr. C. Diaconovich.

Ce numeroase ilustrații și harte.

3160 pag. 8° mare — 37.622 articole.

3 tomuri
legate luxos
K 80.—

33 fasc.
broșurate
K 70.—

MINERVA

1904

Editura și tiparul W. Krafft, Sibiiu.

Se comandă la

Biroul „Asociațiunii“ Sibiiu, str. Morii Nr. 8.